

MEMÒRIA ARQUEOLÒGICA DE LA INTERVENCIÓ
EFFECTUADA AL PORTAL DE L'ÀNGEL 11-13 , DE
BARCELONA

Codi MHCB: 042/07

Data intervenció: 12-16 de Març de 2007

MERITXELL NASARRE SOLANS

Desembre 2009

ÍNDEX

1. Fitxa tècnica -----	2
2. Situació del jaciment -----	3
3. Notícies històriques i intervencions anteriors -----	5
4. Motivacions i objectius de la intervenció -----	15
5. Metodologia -----	17
6. Descripció dels treballs realitzats -----	19
7. Conclusions -----	21
8. Bibliografia -----	22
ANNEXES -----	24

Repertori estratigràfic

Documentació gràfica

Documentació fotogràfica

FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Portal de L'Àngel 11-13
UBICACIÓ	Barri Gòtic Barcelona
COORDENADES UTM	X: 430983 Y: 4582054 Z: 11,00 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	8-10 de Març de 2007
PROMOTOR	FECSA-ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Meritxell Nasarre Solans

2. Situació del jaciment

El seguiment arqueològic que s'ha efectuat, i del qual presentem la memòria, s'ha portat a terme al nucli antic de Barcelona (**fig. 1**), concretament al barri del Raval, un indret amb terrenys quaternaris.

El terme municipal de Barcelona se situa bàsicament sobre una superfície gairebé plana (el Pla de Barcelona). El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suava anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El Pla inclinat, els turons arran de mar, i el pla de baix, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

La ciutat és la capital del principat i els municipis que la integren són diversos: l'Hospitalet, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramanet, Badalona i Montcada-Reixac.

Des del punt de vista urbanístic la ciutat de Barcelona consta de diverses àrees. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, on la ciutat restà reclosa fins a la desaparició de les muralles durant el segle XIX. Aquest espai inclou, d'una banda, un nucli central anomenat barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana i, de l'altra, un seguit de ravals situats al seu voltant que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna (on quedà sota la seva influència la zona estudiada, el Portal de l'Àngel. Veure Figura 1), de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir la Rambla i el Raval, varen començar a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

Al nord de la ciutat antiga s'estén l'Eixample, una àmplia zona quadriculada planificada a la segona meitat del segle XIX, segons el pla d'Ildefons Cerdà, un cop s'havien enderrocat les muralles que encerclaven la ciutat i que oprimia el seu desenvolupament.

13. Notícies històriques i intervencions anteriors

Notícies històriques

Els orígens de la ciutat de Barcelona se situen a finals del segle I a.n.e. al Mont Tàber, molt a prop del mar i dominat al sud pel promontori de Montjuïc, que facilita la defensa del seu litoral. Ben aviat, però, els límits s'anaren expandint pel pla, on només s'aixequen, cap al nord, els turons de Monterols, el Putget, la Creueta, el Carmel, la Muntanya Pelada i el turó de la Peira.

Des del punt de vista urbanístic, podem diferenciar tres zones dins la ciutat. Prop del mar i dominat al sud pel gran promontori de Montjuïc hi ha el nucli antic, que resta emmurallat fins la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Aquest espai inclou d'una banda, un nucli central conegut com a barri gòtic que correspon a la primitiva ciutat romana de *Barcino*. Al seu voltant hi trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Sant Pere, de Santa Maria del Mar i de la Mercè. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins el tercer recinte fortificat de la ciutat que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

En segon lloc tenim tot un seguit de pobles que neixen entorn de la ciutat, i que n'acabaran formant part a finals del segle XIX. Per últim hi trobem l'Eixample, una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX, seguint el Pla d'Ildefons Cerdà, quan ja s'havien enderrocat les muralles que impedièn el creixement urbanístic de Barcelona.

Per a centrar-nos en la intervenció que aquí ens ocupa hem d'assenyalar que queda inscrita dintre del *suburbium* de la ciutat romana de *Barcino* (AA.DD., 1982, 1992, 1997). Aquest espai, escassament urbanitzat i majoritàriament

---

agrícola (*ager*), es trobava salpicat per nombroses *villae*, les quals guarden una relació generalment prou clara amb els eixos de la ciutat, la qual cosa apunta a la centuriació del territori on aquestes *villae* eren construïdes. Aquesta ordenació es veu recolzada per la construcció de les vies interurbanes que comunicaven el nucli urbà amb les diferents propietats del seu *ager* i amb altres ciutats properes. El traçat d'aquesta xarxa viària es coneix prou bé a partir d'alguns elements de provada rellevància: generalment els estudis que els investigadors fan sobre l'alineació de l'entramat viari posat en relació amb l'organització territorial de l'*ager*, parteixen de la seva vinculació amb els principals eixos de la ciutat, el *Cardo Maximo* i el *Decumanus Maximus*, i es rastreja a través de les restes de monuments funeraris que jalonaven els seus recorreguts i més directament amb els trams de calçada conservats. En aquest sentit, el perllongament del *decumanus* a partir de la porta nord oest (que és la zona afectada per la nostra intervenció) es fa, tradicionalment, seguint un eix marcat pel carrer del Bisbe, la Plaça Nova, carrer dels Arcs, avinguda del Portal de l'Àngel, Passeig de Gràcia i Gran de Gràcia en direcció cap a la muntanya (BUSQUETS *et alii*, 2009; PALET, *et alii*, 2009). Malgrat això, aquest itinerari teòric només està documentat arqueològicament per, fins ara, una única troballa concloent feta al 1988 quan es va posar al descobert la fonamentació d'un monument funerari al carrer dels Arcs, molt a prop de la plaça Nova. Es tractava dels fonaments d'un edifici segurament de planta rectangular, d'uns 6 m de costat, erigit al segle I d.n.e. i que fou espoliat probablement entre la segona meitat del segle IV i el segle V (GRANADOS, RODÀ, 1993; PUIG, 1999). No obstant, alguns elements relacionats amb aquesta porta també assenyalen aquest eix com a via d'entrada i sortida, com la pròpia disposició dels aqüeductes o fins i tot el fossat de caràcter defensiu i de canalitzacions d'aigües trobat durant l'excavació duta a terme el 1989 a l'avinguda de la Catedral, que envoltava el recinte emmurallat però que deixava lliure la porta i que podria estar assenyalant el límit de la calçada que partia d'aquest punt; també aquest mateix espai quedava exempt de les diverses sitges que es van documentar al sector.²

---

² També al mateix sector (uns 140 m al sud-oest), l'existència de la necròpolis de la Vila de Madrid ens està assenyalant una via sepulcral —documentada en part—, amb orientació nord-oest / sud-est (BELTRÁN, 2007).

Durant el període alt-medieval (AA.DD., 1982, 1992, 1997) tota aquesta àrea va estar dominada per una escassa activitat urbana. Les cases no eren predominants en aquests burgs de finals del segle X: horts, camps, vinyes i d'altres terrenys eren molt més nombrosos que les cases i les seves dependències. Els horts eren sovint extensos, particularment aquells que pertanyen als grans centres monàstics.

Les viles noves creades al voltant de l'antic recinte emmurallat romà foren el Mercadal, Santa Maria del Mar, Sant Cugat del Rec, Sant Pere, Dels Arcs i Del Pi. En relació amb la funcionalitat dels nous espais ocupats, cal assenyalar que el procés de creixement de les vilanoves crea una polarització típicament medieval entre una ciutat d'herència romana amb funcions de centre polític, religiós i simbòlic, seu de la Cort Comtal i del bisbe; i el burg, on es situa una gran varietat d'activitats comercials (sobretot artesanals i marítimes), i zones de poblament. Veurem com aquesta contraposició fou progressivament diluïda amb la construcció d'un nou recinte emmurallat per tal de garantir la protecció dels nuclis poblacionals recentment creats. Malgrat aquest element, encara perduraven formes d'organització romanes que amagaven la nova realitat urbana de la ciutat: és la divisió político-administrativa en forma de quarters.

A mitjan segle XII, Barcelona vivia un moment d'expansió econòmica i creixement demogràfic. La conseqüència principal és el desenvolupament comercial i artesà, primera etapa del que serà el gran comerç marítim del segle següent. En l'àrea que ens ocupa va tenir la seva importància la presència de l'orde del Sant Sepulcre³, el qual adquirí una vasta extensió de terres més enllà del raval dels Arcs Antics al voltant del pou de Moranta, que s'estenia des del que més tard seria el carrer de la Canuda fins a l'església de l'orde de Santa Anna⁴ (ARAU, 2002). No obstant, quan l'any 1141 els enviats del Sant Sepulcre arriben a Barcelona, encara no existia la vila nova dels Arcs Antics. Però ja s'hi havia començat alguna parcel·lació de terrenys i alguna edificació,

---

³ De fet, és precisament la presència d'aquesta orde un dels factors principals que incidiran en el desenvolupament de l'urbanisme en aquest sector de la ciutat a partir de la segona meitat del segle XII (BUSQUETS, PASTOR, 2005).

⁴ L'ubicació exacta del nucli inicial del camp de Moranta i el seu pou es localitzava en el triangle format pels carrers de la Canuda i el de Santa Anna, des de l'Avinguda del Portal de l'Àngel fins la Rambla de Catalunya.

amb moviments econòmics en aquestes afores de les muralles. Són d'aquells moments el palau episcopal nou, prop de la porta Bisbal, i el nou palau dels comtes, de qui va rebre el nom el carrer Comtal. L'espai va ser dividit gradualment en parcel·les i llogat amb el propòsit d'edificar. Els residents d'aquesta àrea perifèrica devien ser d'origen bastant humil. Als anys seixanta es comença l'edificació del monestir de santa Anna, al ja anomenat Burg dels Arcs Antics. Aquest nucli inicial es va estendre i urbanitzar ràpidament, fins a convertir-se en una vila nova sota l'impuls del Sant Sepulcre. D'aquí li ve el nom de *Villa Sepulcri*, amb què fou coneguda al principi, convertida posteriorment en barri de Santa Anna.

A finals del segle XIII aquest antic raval ja formava part de la ciutat, sent la prova definitiva la construcció de les muralles medievals⁵. En efecte, amb l'afany d'encabir i protegir les noves barriades i els edificis establerts fora els límits de la muralla d'època romana, es va començar a construir una nova línia defensiva, que arribaria a mesurar cinc mil metres i delimitar un àrea de cent trenta hectàrees (DURAN I SANPERE, 1972; AA.DD., 1992; HUERTAS, 2000). Tradicionalment s'ha associat aquesta muralla amb el regnat de Jaume I, essent el primer tram el construït a la Rambla, des del convent de Framenors fins l'àrea propera a l'església de Santa Anna. Per la seva part, en aquest tram es van bastir l'últim terç del segle XIII, i concretament el tram de muralla entre Santa Anna i Jonqueres fou aixecat en torn del 1285.

---

⁵ Malgrat aquest nou element, encara perduraven formes d'organització romanes que amagaven la nova realitat urbana de la ciutat, concretament la divisió político-administrativa en forma de quarters. El context d'expansió econòmica i la implantació d'un règim jurídic de caire municipal durant el segle XIII van afavorir la divisió administrativa de la ciutat en quarters, amb la Plaça del Blat com a centre comercial. El resultat d'aquesta subdivisió foren els quarters de Santa Maria del Pi, Sant Pere, Santa Maria del Mar i Framenors. El sistema de quarters es tractava d'una divisió administrativa artificial. Sembla que vol representar una geometria essencial, la unitat de la ciutat, (a la més pura cosmologia romana), tot i que s'obtenen unitats molt disperses per la forma, pels continguts sociofuncionals i pel contrast dels seus valors demogràfics.

En èpoques posteriors, la construcció de palaus pertanyents a famílies amb un alt poder adquisitiu reforça el caràcter residencial i potser exclusiu de la zona. Entre la parròquia de Santa Anna i la Plaça Nova es pot destacar el Palau de Solterra i els palaus dels marquesos de Caldes de Montbui, si bé l'estudi dels fogatges i del Reial Cadastre borbònic ofereix una visió diferent a la del simple inventari arquitectònic. L'anàlisi de la distribució de la riquesa sobre el paisatge urbà del segle XVII revela que a l'àrea del nostre estudi s'hi acusen grans diferències econòmiques i de status, aspecte que ja es presentava a l'edat mitjana. S'hi localitza el pes considerable de les capes superiors de la societat urbana (un 66,3% de notables i de famílies amb nombrosíssims criats). Però coexisteixen dins un mateix espai grans mansions senyoriales i grups de cases petites escampades, sense formar grups cohesionats.

En el segle XVII les noves tendències militars, com l'ús generalitzat de la pólvora, van obligar a reformar part de la muralla existent, donant lloc a la substitució dels antics merlets i la construcció d'un seguit de baluards situats al llarg del circuit defensiu d'època medieval. El baluard més proper és el situat davant del portal de l'Àngel, que sabem que es va bastir un cop acabada la Guerra dels Segadors (1652), el resultat de la qual fou el privilegi militar de la ciutat concentrat a mans de l'Estat central, que va promoure el reforç de la muralla amb la construcció de més baluards, entre els anys 1672 i 1675.

Al segle XVIII comença un canvi que portarà de la tipologia d'un típic habitatge propi de l'antic règim (la casa artesana) a un altre constituït per la casa de veïns, expressió de les noves formes de relacions capitalistes.

L'obertura de l'avinguda va ser conseqüència de l'Exposició Universal del 1888. Fins aquell moment, a la part baixa de l'avinguda, a partir del carrer de Montsió, va ser fins llavors una plaça tancada i allargada. Envoltat de palaus, era el punt d'arribada i sortida de tots el carruatges que es dirigien i arribaven de la Vila de Gràcia, i que havien de travessar la muralla per la porta dels Orbs. L'obertura de l'avinguda va fer desaparèixer aquest racó. Amb aquesta obra es fa possible la integració de l'Eixample —les obres del qual havien començat en els anys seixanta d'aquell mateix segle— amb Ciutat Vella a través d'una via directa per a vianants. En Miquel Garriga va elaborar el projecte el 1871 i es va portar a la

realitat quinze anys més tard, deixant l'amplada actual, i sent el primer edifici a construir-se el del Banc d'Espanya, al número 25, al 1887 tal com diu la façana.

Intervencions anteriors

Tenint en compte la notable quantitat d'excavacions arqueològiques que s'han efectuat en aquesta zona, ens limitarem únicament a exposar aquelles més properes a la zona intervinguda i de més entitat, pel que fa a les dades que han aportat sobre el desenvolupament urbanístic de la zona.

- Molt a prop es troba la Plaça Vila de Madrid, punt on es troba la necròpolis romana de la Vila de Madrid (AA.DD., 2007). Va ser localitzada el 1954 la qual cosa va provocar la primera excavació a l'indret. Aquesta intervenció va tenir continuïtat els anys següents, 1956-1957 (DURAN I SAMPERE, 1963; ADROER, 1963; JULIÀ, 1965). L'any 1995 el jaciment va ser declarat BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional) per la Generalitat de Catalunya. Per últim, l'any 2000, una remodelació de la plaça va obligà a fer un altre intervenció, i el 2003 es va encetar un projecte pluridisciplinar que incloïa estudis paleoantropològics, paleobotànics, arqueozoològics, palinològics, fitòlits, carpològics, etc. (BELTRÁN DE HEREDIA, BUSQUETS, PASTOR, 2000-2003). L'activitat funerària es centrà els segles I-III d.n.e., arribant a un moment poc avançat del segle IV; després la zona es mostra desocupada fins el final de l'Alta Edat Mitjana (BUSQUETS, PASTOR, 2005). També en aquell indret, ja des de l'any 1954, es coneix un tram d'una via romana, de fet els enterraments i àrea de necròpolis es troba a les seves bandes. Es tracta d'un tram d'uns 35 metres de llargària per una amplada màxima d'entre 4 i 5 metres (DURAN I SANPERE, 1963; BUSQUETS *et alii*, 2009).
- Al carrer dels Arcs, i vinculat a la prolongació de la via *decumana* —porta nord de la ciutat— es va trobar un monument funerari. Aquesta via segueix un eix marcat pel carrer del Bisbe, la Plaça Nova, carrer dels Arcs, avinguda del Portal de l'Àngel, Passeig de Gràcia i Gran de Gràcia en direcció cap a la muntanya. Aquest monument és l'única troballa que

documenta empíricament aquesta via. Es tractava dels fonaments d'un edifici segurament de planta rectangular, d'uns 6 m de costat, erigit al segle I d.n.e. i que fou espoliat probablement entre la segona meitat del segle IV i el segle V (GRANADOS, RODÀ, 1993; PUIG, 1999).

- A la mateixa Avinguda de Portal de l'Àngel, 42-44, es va portar a terme una intervenció (entre juliol i agost de 2002), —feta per l'empresa ATICS, i dirigida per l'arqueòloga Esther Medina (MEDINA, 2002)—, motivada per la instal·lació d'una arqueta de telecomunicacions i una rasa per a la conducció del servei, una intervenció molt parcial però que va proporcionar importants dades en relació amb la història medieval i moderna de la ciutat. En primer lloc, un tram de la muralla medieval aixecada a principis del segle XIII o inicis del XIV amb informació de situació i tipologia constructiva; i segon, estructures d'hàbitat d'època Moderna (segle XVII).
- Al solar 11-13 de l'Avinguda Portal del Àngel, es va portar a terme una intervenció (entre l'agost del 2007 i el gener del 2008), —feta per l'empresa ATICS, i dirigida per l'arqueòleg J.M. Espejo (ESPEJO, 2009)—, motivada per la construcció d'un edifici de nova planta amb soterrani. En aquest cas, les restes arqueològiques va ésser relativament poques atenent, sobretot, a les dimensions del solar i la seva situació però que va proporcionar dades importants sobre la trama urbanística romana de la ciutat. Destacar l'aparició del *rudus* d'un tram d'una via alt-imperial que, probablement, comunicava amb la via sepulcral conservada a la Plaça de la Vila de Madrid. D'època romana també es va trobar un fonament d'un mur i 12 sitges.
A banda d'aquests elements hi havia, de manera molt fragmentada, estructures muraries, pous, sitges, fosses sèptiques, dipòsits, canalitzacions i clavegueres amb una cronologia des de la baixa edat mitjana fins a època contemporània a més de part dels soterranis dels edificis que es varen enderrocar per construir la sala del cinema.

- Per últim, volem fer menció per la seva proximitat i resultats, de la intervenció desenvolupada per l'empresa TEA, sota la direcció de les arqueòlogues Sara Marín i Rebeka García, a Portal de l'Àngel, 9, carrer de la Canuda, 41-47 i carrer de la Flor, 2-4, entre els anys 2007-2008, amb motiu de la remodelació dels immobles afectats. En aquesta excavació es va trobar, a més d'algunes estructures medievals, modernes i contemporànies, una part de la calçada romana que es va documentar també a la intervenció a què fa referència aquesta Memòria. Un petit tram d'aquesta via va ser conservat *in situ* i deixat a la vista sota la protecció d'un vidre a l'interior de la finca.

4. Motivacions i objectius de la intervenció

El seguiment arqueològic de la present memòria es va originar arran d'una obra promoguda per l'empresa FECSA ENDESA per tal de realitzar una estesa de cable subterrani (núm. d'obra: 0115933 amb llicència municipal: BAFECZ 843PL3-A). Com que l'àrea afectada forma part d'una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric de la ciutat de Barcelona, es va plantejar la necessitat de realitzar una intervenció arqueològica preventiva.

El control arqueològic de l'obra s'encarregà a l'empresa de gestió arqueològica ATICS, S. L., i l'arqueòloga Meritxell Nasarre en va assumir la direcció tècnica. Els treballs de control es dugueren a terme entre els dies 8 i 10 de març de 2007, sota la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Pel que fa als treballs de la realització de la rasa i d'estesa de cable, van ser executats per l'empresa Especialidades Eléctricas, S.A. (ESPELSA).

Amb el seguiment arqueològic, es pretenia, d'una banda, localitzar i documentar possibles restes patrimonials que poguessin veure's afectades per l'actuació urbanística, i, de l'altra banda, i relacionat amb la primera, obtenir la màxima informació possible de l'àrea afectada per tal de complementar els estudis realitzats fins a l'actualitat.

En concret, i pel que fa a la intervenció arqueològica que ens ocupa, es varen formular diverses hipòtesis prèvies a la investigació. Fruit dels estudis abans esmentats, l'actuació a l'Avinguda Portal de l'Àngel, 11-13 es va centrar en:

- Documentar restes de vivendes o d'espais destinats al conreu al Portal de l'Àngel. Hi ha anàlisis fonamentades en documents escrits de diferents èpoques (fogatges i cadastre, fonamentalment; que són censos de població amb finalitats fiscals o militars) que proporcionen informació sobre els diferents usos del sòl, sobretot pel que fa a l'existència d'horts, edificis públics, construccions domèstiques i cementiris. Aquestes informacions cal contrastar-les amb una investigació arqueològica orientada a la funcionalitat dels espais ocupats;

- Detectar evidències de construccions fortificades amb l'objectiu de conèixer millor la morfologia de la muralla medieval de Barcelona, les reformes posteriors d'aquesta estructura i el context arqueològic de les àrees adjacents. La zona de la intervenció pot contenir restes relacionades amb el tram de muralla atribuït a Jaume I. En particular ens referim a les restes del Portal dels Orbs o del l'Àngel i de les seves possibles torres i freus a l'Edat Mitjana; i també al baluard del segle XVII;
- Detectar indicis de vies de comunicació o de sòls d'ocupació. L'Avinguda Portal de l'Àngel es tractava ja des d'època romana d'un dels camins principals d'accés a la ciutat en el sector N, de fet coincideix amb la prolongació del *Cardo Maximus*. Posteriorment aquesta via es convertí en carrer.

Els objectius immediats es centren doncs en recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de les obres que ha de realitzar l'empresa Espelsa per a la instal·lació d'uns cables de baixa tensió.

5. Metodologia

Per a aconseguir els objectius marcats és necessari adoptar una metodologia sistemàtica i que se'ls adeqüi. En relació amb la metodologia de registre, la seqüència estratigràfica s'estableix amb el propòsit d'entendre la formació, delimitació, estructuració i ordre de deposició dels diferents estrats. De la mateixa manera, ajuda a interpretar els diversos processos sedimentaris i postdeposicionals que s'han anat produint al llarg del temps a la zona afectada. Sota aquestes premisses, s'ha establert un registre detallat dels diferents estrats que configuren la zona intervinguda utilitzant per a fer-ho el sistema d'Unitats Estratigràfiques (U.E.), que es pot seguir a E.C. HARRIS (1990) i A. CARANDINI (1997), sistema acceptat àmpliament i secundat a Catalunya des de fa tres dècades (TRÓCOLI, SOSPEDRA, 1992). Aquest mètode permet analitzar de forma individualitzada cadascuna de les incidències que afecten la seqüència estratigràfica. La caracterització de les diferents unitats estratigràfiques es detalla en una fitxa. Aquí s'hi registren tots els paràmetres que permeten la seva correcta identificació i descripció, així com també la seva relació física respecte a la resta de les unitats estratigràfiques del jaciment.

La identificació d'una U.E. s'estableix mantenint l'ordre estricte d'aparició durant el procés d'excavació i es duu a terme generalment utilitzant una clau de tres dígit, començant tota la seqüència numèrica per el número 100. A sota de la rasa s'han diferenciat les distintes unitats estratigràfiques (UU.EE. 101, 102...). Aquesta forma de procedir s'utilitza amb la finalitat d'evitar qualsevol alteració de la seqüència numèrica o algun tipus d'interferència en cas que, durant el procés, sorgeixi una estratigrafia complexa que obligui a acumular unitats estratigràfiques.

Quant al mètode d'intervenció immediata respecte als treballs que s'estaven realitzant, hem seguit el del control visual directe. La tasca d'excavació de les rases esmentades s'ha dut a terme seguint la metodologia habitual d'utilització del martell pneumàtic per a aixecar el paviment de lloses i la seva preparació de formigó; i, en segon lloc, l'ús del pic i la pala per a practicar el buidatge del reompliment de les rases fins a trobar la profunditat desitjada, uns 70-80 cm en aquest cas. L'arqueòleg director estigué present

durant tot el període d'obertura de les rases, observant el sediment extret amb la finalitat de recuperar les restes de ceràmica, ós, metall, o de qualsevol altra naturalesa, que poguessin sortir.

La documentació de la intervenció es completa amb les fitxes de les unitats estratigràfiques trobades, i un registre gràfic, que inclou documentació planimètrica i una selecció fotogràfica de les evidències més representatives del desenvolupament de l'excavació.

6. Descripció dels treballs realitzats

L'obra de canalització en rasa per canviar el cablejat elèctric de baixa tensió comprenia un tram total de 15 m al Portal del Àngel, entre els números 11-13.

L'actuació arqueològica se centrà, per una banda, en el control visual de la realització del tram de rasa per part de l'empresa adjudicatària i, per altra banda, en l'excavació manual per part de la direcció tècnica quan les característiques del sediment extret així ho exigien.

Les obres s'iniciaren el dia 8 de març i van concloure el 10 del mateix mes. A efectes pràctics, la direcció tècnica considerà oportú atorgar a tot el recorregut de 15 m el mateix número de rasa: la Rasa 100, pel fet que les característiques de l'obra i l'estratigrafia eren idèntics als trams de la vorera.

Rasa 1

Rasa que va des de l'ET del número 11-13 del Portal de l'Àngel lloc on s'havia de renovar la línia de baixa tensió del edifici, fins a uns 6,5 m del mateix edifici. El tram albergava un altre servei elèctric anterior en tot el tram de la rasa que mantenia una cota similar a la necessària per la estesa dels cables actual, amb la qual cosa la hipòtesis inicial relativa a l'existència d'estructures arqueològiques s'anava contrastant negativament. A més, foren apareixent altres serveis anteriors (telèfon, aigua i electricitat) tant en sentit longitudinal com perpendicular a la direcció de la rasa, en relació amb la cota esmentada de 70-80 cm.

Tenia 6,50 m de longitud, 1, 1'40 d'amplada i 70 cm de profunditat, l'espai necessari per a la introducció del cable. S'orienta de sud a nord i se situa perpendicularment a l'actual línia de façana, a l'altura del nº 11-13 de l'Avinguda Portal de l'Àngel (**Figura 2**).

L'estratigrafia constava d'un nivell de paviment format per lloses de granit (70x40x6cm) (U.E. 100) i la preparació de paviment de formigó variava una mica segons el tram de la rasa i oscil·lava entre 15 i 30 cm de potència en total (U.E. 101), i un reompliment de sauló que oscil·lava també entre 15 i 30 cm de potència (U.E.102). Aquest sediment, d'aportació antròpica, forma part

de l'ompliment habitual que s'utilitza en el farciment de rases realitzades per a la instal·lació de diferents xarxes subterrànies. Es tracta d'un sediment saulonenc de color vermellós barrejat normalment amb elements actuals com escombraries i restes de runa constructiva.

Rasa 2

Rasa que va en paral·lel del número 11-13 del Portal de l'Àngel fins a uns 9 m en direcció est. El tram albergava un altre servei elèctric anterior en tot el tram de la rasa que mantenia una cota similar a la necessària per la estesa dels cables actual.

Tenia 8,9 m de longitud i una amplada de 1,2 m. En aquest tram es mantenen el 70 cm de profunditat (**Fig. 3**).

L'estratigrafia constava d'un nivell de paviment format per lloses de granit (70x40x6cm) (U.E. 200) i la preparació de paviment de formigó variava una mica segons el tram de la rasa i oscil·lava entre 12 i 27 cm de potència en total (U.E. 201), i un reompliment de sauló que oscil·lava també entre 20 i 35 cm de potència (U.E.202). Tot i que aquest tram ja havia sigut obert per un altre servei anterior, en el seu perfil sud es pot veure un estrat de textura sorrenca, color marró ataronjat, amb restes de material constructiu i elements ceràmics del segle XVIII- XX (U.E. 209). En algunes zones del perfil té uns 23 cm de potència (**Fig 4**).

Rasa 3

Rasa amb una direcció nord-sud i que se situa perpendicularment a l'actual línia de façana fins a l'entrada de la E. T.

Tenia 2,6 m de longitud, 2,4 m d'amplada i 70 cm de profunditat (**Fig. 5**).

L'estratigrafia constava d'un nivell de paviment format per lloses de granit (70x40x6cm) (U.E. 300) i la preparació de paviment de formigó variava una mica segons el tram de la rasa i oscil·lava entre 18 i 25 cm de potència en total (U.E. 301), i un reompliment de sauló que oscil·lava també entre 20 i 35 cm de potència (U.E.302). En els últims 90 cm d'aquest tram (que no ha estat obert anteriorment per cap servei hi ha un estrat de textura sorrenca, color marró ataronjat, amb restes de material constructiu i elements ceràmics del segle XVIII- XX (U.E. 303) ja detectat en el perfil sud de la Rasa 2.La seva potència oscil·lava entre els 24 i els 39 cm.

7. Conclusions

Aquesta intervenció arqueològica, realitzada al Portal de l'Àngel, tenia com a fites descobrir i documentar possibles restes arqueològiques conservades durant les obres que l'empresa FECSA-ENDESA tenia previst d'efectuar per a la realització de la canalització en rasa d'una línia elèctrica subterrània de baixa tensió.

En aquest sentit, i com ja ha quedat reflectit a l'apartat anterior, hem de concloure que els resultats han estat negatius. D'una banda, un dels elements que més ha condicionat el volum nul de dades arqueològiques obtingues ha estat l'escassa profunditat on s'ha instal·lat la canalització (70-80 cm). A això se li ha d'afegir la presència d'altres serveis (aigua i electricitat), instal·lats amb anterioritat i que mantenien una cota similar a la requerida per a aquesta obra; i també el fet de tractar-se d'una excavació preventiva de caràcter molt localitzat i parcial. En definitiva, ha resultat impossible documentar algun tipus de resta constructiva relacionada amb l'ocupació romana, medieval o moderna, que sabem que en el passat es produí en aquest sector de Barcelona, i per tant només podem afegir que els resultats d'aquesta intervenció difícilment poden aportar respostes als interrogants plantejats al voltant del poblament i l'urbanisme de la ciutat al llarg d'aquestes etapes de la seva història.

8. Bibliografia

- AADD. 1992: "La ciutat a través del temps. Cartografia històrica" *Història de Barcelona, Índex*. Barcelona.
- AADD 1997: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, pp. 12-23.
- BANKS, P. 1992: "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300", AADD: *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona Medieval*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- CARANDINI, A. (1997): *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Ed. Crítica, Barcelona.
- CARRERAS I CANDI, F. 1909: "La ciutat de Barcelona" *Geografia General de Catalunya, vol. III*. Barcelona.
- DURAN I SANPERE, A. 1972: "La ciutat al llarg de les seves muralles. Viatge entorn de la darrera muralla" *Barcelona i la seva Història, vol. I*. Barcelona.
- ESPEJO BLANCO, J.M., 2009: "Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Portal de l'Àngel, 11-13". Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana del M.H.C.B. Barcelona. Informe inèdit.
- FLORENSA FERRER, A. 1962: "Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media". *Cuadernos de arqueología e historia de la ciudad, III*. Barcelona.
- GARCIA I ESPUCHE, A. 1986: *Espai i societat a la Barcelona preindustrial*. Barcelona.
- GRAU, R. 1997: "Consideracions històriques sobre el centre de Barcelona", AADD: *Els barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella i Eixample*, Enciclopèdia Catalana, pp. 33-56.
- GUÀRDIA, M; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Consolidació d'una estructura urbana (1300-1516)", AADD: *Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (s. XIV-XV)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- GUÀRDIA, M.; GARCIA ESPUCHE, A. 1992: "Estructura urbana", AADD: *Història de Barcelona 4. Barcelona dins la Catalunya Moderna (s. XVI-XVIII)*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- HARRIS, E. C. (1990): *Principios de estratigrafía arqueológica*, Ed. Crítica, Barcelona.
- HUERTAS, J.; RODRÍGUEZ, M. 2000: "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques" *Actes del I Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya*. Igualada.

MEDINA GUERRERO, E., 2002: "Memòria de la intervenció arqueològica a l'Avinguda Portal de l'Àngel, 42-44". Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana del M.H.C.B. Barcelona. Informe inèdit.

MESTRE, J. 1997: "Les divisions político-administratives de la ciutat de Barcelona".

OLIVÉ I GUILERA, J.: "Les rieres del pla de Barcelona a mitjan segle XIX" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Barcelona.

PERELLÓ FERRER, A.M. 1996: "Defensa i fortificació" *L'arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Barcelona.

RIBA I ARDERIU, O. 1992: "Aspectes geològics de les muralles barcelonines" *Revista Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya*, núm. 781. Barcelona.

RIBA I ARDERIU, O. 1993: "Assaig sobre la geomorfologia medieval de la ciutat vella de Barcelona" *Actes del III congrés d'història de Barcelona*. Barcelona.

TRÓCOLI, Isabel G. i SOSPEDRA, Rafel (Eds.) (1992): *Harris Matrix. Sistemes de registre en Arqueologia* (2 vols.), Pagès Editors, Lleida.

ANNEXES

- Repertori estratigràfic

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 100
Sector: Rasa 1	Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.		
DESCRIPCIÓ :	Superficial format per lloses rectangulars de 70x40x6 cm de granit		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	200, 300,	Equivalent a
	Rebleix a		Es reblert per
	Cobreix a	101	Es cobert per
	Talla a		Tallat per
	Es recolza a		Se li recolza
	S'entrega a		Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 101	
Sector: Rasa 1	Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX		
DEFINICIÓ :	Formigó			
DESCRIPCIÓ :	15 i 30 cm			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	201, 301	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 102	
Sector: Rasa 1		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rebliment modern de rases de serveis recents.			
DESCRIPCIÓ :	Sauló de color vermellós barrejat amb deixalles, de 50 i 60 cm de potència total.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	202	Equivalent a	
	Rebleix a	104, 106, 108	Es reblert per	
	Cobreix a	103, 105, 107	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 103	
Sector: Rasa 1		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	servei			
DESCRIPCIÓ :	servei de llum de baixa tensió			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	203,	Equivalent a	
	Rebleix a	104	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 104	
Sector: Rasa 1		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular per a conducció elèctrica			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	103, 102
	Cobreix a		Es cobert per	101
	Talla a	109	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 105	
Sector: Rasa 1		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	servei			
DESCRIPCIÓ :	servei llum de baixa tensió			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a	106	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 106	
Sector: Rasa 1		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular per a conducció elèctrica			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	105,102
	Cobreix a		Es cobert per	101
	Talla a	109	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 107	
Sector: Rasa 1		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Servei			
DESCRIPCIÓ :	servei llum d'alta tensió			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a	108	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 108
Sector: Rasa 1		Codi MHCB: 042/07		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular per a conducció elèctrica			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	107,102
	Cobreix a		Es cobert per	101
	Talla a	109	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 200
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.			
DESCRIPCIÓ :	Superficial format per lloses rectangulars de 70x40x6 cm de granit			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	100, 300,	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	201	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 201
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Formigó			
DESCRIPCIÓ :	12 i 27 cm de gruix.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	101, 301	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	202	Es cobert per	200
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 202
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rebliment modern de rases de serveis recents.			
DESCRIPCIÓ :	Sauló de color vermellós barrejat amb deixalles, de 50-60 cm de potència total.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	302	Equivalent a	
	Rebleix a	204, 206, 208	Es reblert per	
	Cobreix a	203, 205,207	Es cobert per	201
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 203
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	servei			
DESCRIPCIÓ :	servei de llum de baixa tensió			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	103,	Equivalent a	
	Rebleix a	204	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	202
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 204
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular per a conducció elèctrica			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	104	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	203, 202
	Cobreix a		Es cobert per	201
	Talla a	209	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 205
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	servei			
DESCRIPCIÓ :	servei llum d'alta tensió			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a	206	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	202
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 206
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular per a conducció elèctrica			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	205,202
	Cobreix a		Es cobert per	201
	Talla a	209	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 207
Sector: Rasa 2		Codi MHCB: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Servei			
DESCRIPCIÓ :	servei			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a	208	Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	202
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 208
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Rasa			
DESCRIPCIÓ :	Rasa de secció irregular			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	207,202
	Cobreix a		Es cobert per	201
	Talla a	209	Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 209
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07		Cronologia: Segle XVII-Segle XX
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Estrat de textura sorrenca, color marró ataronjat, amb restes de material constructiu i elements ceràmics.			
MATERIAL DIRECTOR :	Ceràmica blava catalana, Pickman			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	309	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	201
	Talla a		Tallat per	204, 206, 208
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 300
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	Paviment del carrer actual.			
DESCRIPCIÓ :	Superficial format per lloses rectangulars de 70x40x6 cm de granit			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	100, 200,	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	301	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

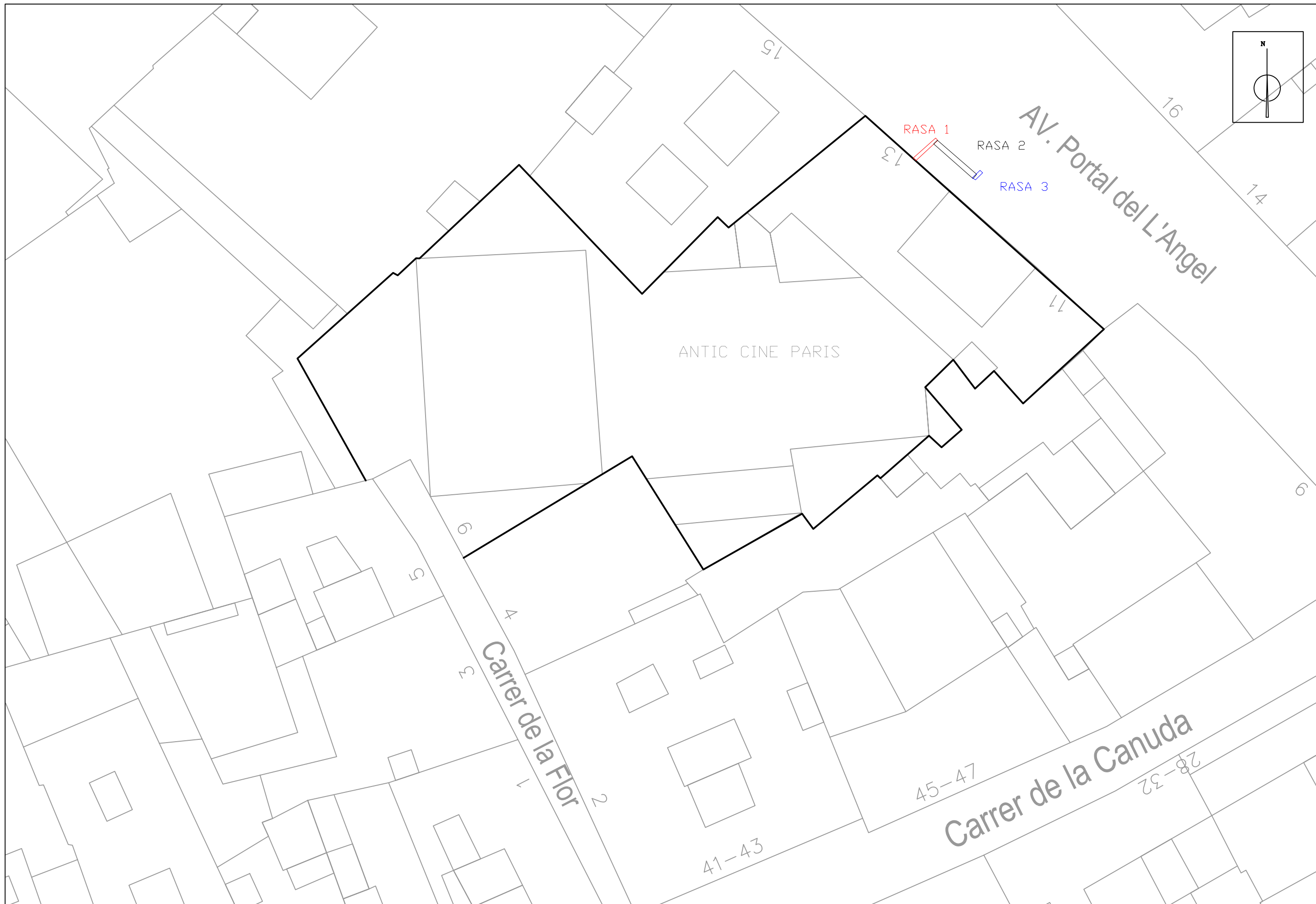
Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 301
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Formigó			
DESCRIPCIÓ :	18 i 25 cm de gruix.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	201, 101	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	302	Es cobert per	300
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 302
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	Rebliment modern de rases de serveis recents.			
DESCRIPCIÓ :	Sauló de color vermellós barrejat amb deixalles, de 50-60 cm de potència total.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	202,102	Equivalent a	
	Rebleix a	204	Es reblert per	
	Cobreix a	203	Es cobert per	301
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 309
Sector: Rasa 2		Codi MHC: 042/07	Cronologia: Segle XVII-Segle XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Estrat de textura sorrenca, color marró ataronjat, amb restes de material constructiu i elements ceràmics.			
MATERIAL DIRECTOR :	Ceràmica blava catalana, Pickman			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	209	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	301
	Talla a		Tallat per	204
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

- **Documentació gràfica**

Documentacio Planimètrica

Documentacio fotogràfica

F. 2: Detall de la Rasa 1

F. 3: Detall de la Rasa 2

F. 4: Detall del perfil de la Rasa 2

F.5: Detall de la Rasa 3